

Dkt. Tiberius Rata, Theolojia ya Agano la Kale, Kipindi cha 1, Utangulizi na Mbinu

© 2024 Tiberius Rata na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Tiberius Rata na mafundisho yake kuhusu Theolojia ya Agano la Kale. Hii ni kipindi cha 1, Utangulizi na Mbinu.

Habari zenu nyote. Jina langu ni Tiberius Rata. Ninafundisha Agano la Kale katika Chuo cha Grace na Seminari ya Theolojia, na leo, tutazungumzia kuhusu Theolojia ya Agano la Kale. Kwa hivyo kwanza, tutazungumzia kuhusu utangulizi na mbinu ya nidhamu hiyo.

Hatufanyi Theolojia safi ya Agano la Kale kwa sababu hatungeweza; sisi si manabii wa Agano la Kale; sisi ni walimu Wakristo, kwa hivyo hatuwezi kufundisha Agano la Kale kana kwamba Yesu hakufa msalabani na hakufufuka tena. Kwa hivyo, tunapaswa kufanya, kwa namna fulani, theolojia ya kibiblia, lakini ni theolojia ya Agano la Kale. Hapa kuna ufafanuzi machache kutoka kwa baadhi ya wasomi wa awali.

Theolojia iliyomo ndani ya Biblia, unaweza kusema hiyo ni dhahiri sana. Vos anasema kwamba tawi la theolojia ya ufafanuzi linashughulikia mchakato wa kujifunua kwa Mungu uliowekwa katika Biblia. Kwa hivyo sasa tuna maneno ambayo ni muhimu sana.

Kwa maneno mengine, theolojia ya Agano la Kale lazima iwe theolojia ya ufafanuzi. Kwa maneno mengine, inahitaji kutoka katika maandishi. Hatuwezi kufanya eisegesis, kulazimisha imani zetu kwenye maandishi, lakini kutoa imani zetu kutoka katika maandishi.

Na inazungumzia kujifunua kwa Mungu. Hii si kazi ya mwanadamu. Tunaamini kwamba hii ni Neno la Mungu lisilo na makosa.

Ndiyo maana tunaweza kuamini kwamba si kwa ajili ya imani na matendo tu, bali ni kwa ajili ya kila kitu tunachokiangalia. Ebeling anafafanua theolojia ya kibiblia kama theolojia inayopatana na Biblia. Na tena, ni wazi kwamba hilo ni rahisi sana.

Lakini kuna mengi zaidi ya hayo. Kwa kweli, dhana ya theolojia ya kibiblia haikuzaliwa hadi baada ya Matengenezo ya Kanisa. Neno theolojia ya kibiblia lilitumika kwa mara ya kwanza katika karne ya 17 na Johann Philipp Gabler, ambaye anachukuliwa kuwa baba wa theolojia ya kibiblia.

Kwa hivyo, hiki ndicho kichwa cha kitabu. Kichwa cha kazi yake ni *Hotuba kuhusu Tofauti Inayofaa kati ya Theolojia ya Kibiblia na ya Kidogma na Uwekaji Sahihi wa*

Mipaka Yao . Kwa hivyo Gabler aliangalia jinsi theolojia ilivyofanywa na akasema, Nadhani kuna haja ya kuwa na njia tofauti ya kuangalia hili.

Kwa hivyo, anafafanua waziwazi kati ya theolojia ya kibiblia na theolojia ya kidogma, au wakati mwingine tunachokiita theolojia ya kimfumo. Kwa hivyo, kile Gabler alifanya hivyo, tena, kinawasaidia wanatheolojia wa kibiblia ni kwamba aliipa theolojia ya kibiblia tabia ya kihistoria tu. Kwa hivyo, tunapoangalia Agano la Kale na kuona jinsi Mungu alivyojifunua, tunapaswa kuliangalia hatua kwa hatua.

Tunapaswa kuanza mwanzoni kisha tuone jinsi Mungu alivyojifunua katika historia. Kwa maneno mengine, hatupaswi kufanya hivyo, na tena, wanatheolojia wa kimfumo wanaweza kutokubaliana naye. Hatupaswi tu kuweka na kuzungumza kuhusu Mungu kwa ujumla kisha kuchukua mstari kutoka Mwanzo, kuchukua mstari kutoka Malaki, kuchukua mstari kutoka Zaburi. Lakini alisema, hebu tuangalie jinsi Mungu anavyojifunua katika historia. Na hiyo ndiyo msingi wa theolojia ya kibiblia, kulingana na Gabler.

Anaandika kwamba theolojia ya kibiblia lazima izingatie hati za Biblia, akiziweka katika muktadha wake wa kihistoria na kuchunguza umbo lake la usemi. Kwa hivyo tena, hapa ndipo tunapoenda na theolojia ya ufafanuzi. Kwanza, unaanza na ufafanuzi; unaangalia Biblia na maandishi, na kisha unaangalia muktadha wa kihistoria, na kisha unaona jinsi zinavyoelezwa, na kisha unaziandika kama theolojia.

Gabler mwenyewe aliona neno theolojia ya kibiblia kuwa halitoshi kwa theolojia ya kweli ya kibiblia, ambalo kwake lilimaanisha, na mimi nanukuu, ufafanuzi wa hati za kibinafsi na ulinganisho wa misemo yao mbalimbali. Nadhani jambo muhimu zaidi kukumbuka ni kwamba theolojia ya kibiblia inasimama kati ya ufafanuzi na theolojia ya kimfumo. Kwa hivyo hakuna ubaya wowote na theolojia ya kimfumo, angesema.

Lakini kabla ya kufika huko, lazima upitie theolojia ya kibiblia. Unaangalia jinsi Mungu alivyojifunua katika historia na unaangalia mwendelezo wa ufunuo huo. Tena, kipengele hicho cha kihistoria ndicho Gabler anacholeta mezani.

Na nadhani hiyo ni njia nzuri sana ya kuiangalia. Kwa mfano, tunapomtazama Mungu kama muumbaji, tunaanza katika Mwanzo, na kisha tunaendelea na kuona jinsi Mungu alivyojifunua. Sasa ikiwa hukubaliani na tarehe ya vitabu, unaweza kusema, vema, tunapaswa kuanza na Ayubu kwanza.

Na hiyo ni sawa. Anza na Ayubu kwanza. Je, Ayubu anazungumzia Mungu kama muumbaji? Ndiyo, anamzungumzia.

Kwa hivyo, Mungu kama muumbaji ni sehemu muhimu sana ya theolojia ya kibiblia na theolojia ya Agano la Kale, na Mungu anaanza kwa kujieleza kama Mungu muumbaji. Kuna wasomi wengine wanaoendeleza wazo hili la theolojia ya kibiblia,

wanatheolojia wa karne ya 19 kama vile Hermann Schultz, Gerhard Vos, na EJ Young. Waliona theolojia ya kibiblia na nukuu, tawi hilo la tafsiri ya kibiblia linaloshughulikia ufunuo wa Mungu kwa wanadamu katika mwanga wa shughuli ya ufunuo wa Mungu, uzoefu wa kiroho wa wanadamu aliozungumza nao, na tabia ya neno lililoandikwa.

Na tena, kuna vipengele vichache hapa. Hakuna hata mmoja wa wanatheolojia hawa aliyekataa kwamba hili ni neno la Mungu. Mungu anajifunua katika neno lake.

Angeweza kuchagua kujifunua kwa njia zingine, kupitia malaika. Lakini hapana, hakufanya hivyo. Alichagua kujifunua kwa maneno yake na katika matendo ya kihistoria.

Tena, Gabler angesema kuna nafasi katika masomo yetu kwa ajili ya theolojia ya kimfumo, lakini tunahitaji kuelewa tofauti hizo. Kwa hivyo, kwanza kabisa, kuna kufanana katika jinsi theolojia ya kimfumo na theolojia ya kibiblia zinavyoshughulikia nyenzo za maandiko. Zinashughulikia maandishi ya kibiblia.

Kwa hivyo, mradi tu tuanzie hapo, tuko wazuri. Sasa, theolojia ya kimfumo inatoa ukweli wa kimaandiko kwa ukamilifu wake kuhusiana na, kwa mfano, mafundisho ya mwanadamu, mafundisho ya Mungu, dhambi, na kadhalika. Theolojia ya kibiblia inafichua hatua maalum ya kukomaa kwa ufunuo wa Mungu kwa wanadamu katika wakati wa mababu, Musa na Kristo.

Kwa hivyo, kuna mwendelezo huo, kitu ambacho, tena, theolojia ya kimfumo haifanyi. Wote wawili hufanya ufafanuzi, wanatheolojia wa kibiblia na wanatheolojia wa kimfumo. Wanafanya ufafanuzi wa kibiblia, lakini jinsi wanavyopanga nyenzo zao ni tofauti.

Wanatheolojia wa Biblia wana mpangilio wa kihistoria na unaoendelea zaidi. Wasomi wanaopendezwa na Biblia waligundua hili. Mmoja wa wanaojulikana zaidi ni GE Wright, ambaye alisema Mungu si Mungu wa agano tu bali pia ni Bwana wa historia.

Kwa namna fulani, anapinga shule ya Wajerumani, ambayo inakataa baadhi ya nyenzo za kibiblia kwa sababu ya miujiza, kwa mfano. Ulikuwa na wanatheolojia waliosema, si lazima uamini kutoka. Kutoka kweli kulitokea ili uamini kwamba Mungu ni mkuu na Mungu ni Mkombozi. Na GE Wright angesema, hapana, Mungu alijifunua katika matendo ya kihistoria.

Huwezi kutenganisha theolojia na historia ya tukio hilo. Ndiyo maana anaendelea kusema Mungu si Mungu wa agano tu, bali pia ni Bwana wa historia. Von Raad, ingawa alisema mambo ambayo huenda yasiendane na theolojia yetu, aliamini kwamba Agano la Kale ni kitabu cha kihistoria.

Imani ya Israeli imejengwa katika theolojia ya historia. Sasa, pale alipokosea, alisema si lazima awe na umuhimu wa kile kilichotokea. Kilicho muhimu ni kile ambacho Israeli iliamini kwamba kilitokea. Tatizo na hilo ni kwamba wakati mwingine Israeli hawakuamini kweli kilichotokea, au angalau hawakutenda kulingana na imani hiyo.

Kuna wasomi wengine wanaofuata wazo hili la theolojia ya kibiblia. Terry Ann anazingatia fasihi ya Biblia badala ya historia yake. Kwa hivyo, hawa jamaa wanapinga kile ambacho Philip Gobbler alisema na wengine.

Walisema muhimu si historia bali fasihi. Na ndiyo maana, kwa mfano, sasa unaweza kuchukua madarasa ya Biblia katika Chuo Kikuu cha Michigan, Jimbo la Ohio, Harvard, lakini hawaamini chochote wanachoandika, au wanachosema, kuhusu historia ya matukio ya kibiblia. Wanasema tu kwamba ni kitabu kizuri cha fasihi.

Ni wazi kwamba hatungeweza kukubaliana na hilo. Kaiser anasema historia si njia ya ufunuo tu; ni msingi ambao Mungu anaweza kujulikana kupitia huo. Tena, Mungu alijifunua katika historia.

Westermann na Clemens, Biblia ni fasihi yenye mwelekeo wa kihistoria na kiakili. Tena, hawakatai kila wakati uhalisia wa matukio, lakini wanakubali kipengele cha kihistoria au mwelekeo wa kihistoria wa theolojia. Sasa, kuna mifano mingine ya theolojia ya Agano la Kale.

Baadhi ya mifumo ya sasa ni, kwa mfano, mfumo wa uainishaji, Von Rad na Eichrodt. Na tutazungumzia kuhusu Eichrodt baadaye tutakapozungumzia kuhusu Agano. Watu wengi huangalia theolojia ya kibiblia kupitia lenzi ya Heilsgeschichte, wazo la historia ya wokovu.

Na hii kwa kweli inafanana sana na theolojia ya kibiblia kwa sababu Heilsgeschichte, historia ya wokovu, hufuatilia jinsi Mungu anavyowaokoa watu wake katika historia. Na ni dhana muhimu sana katika fasihi ya Agano la Kale. Frey anaendeleza mbinu hii ya masimulizi.

Na tena, kama waumini wa kiinjili, hatuamini mfumo huu, ingawa kuna vipengele muhimu sana ambavyo tunaweza kujifunza kutoka kwa Frey. Lindbergh anaendeleza mbinu ya kitamaduni-lugha. Kwa kweli anachukuliwa kuwa baba wa theolojia ya baada ya uliberali, ambayo pia inajulikana kama theolojia ya masimulizi.

Alitoa hoja kwamba kanisa linapaswa kuzingatia uwasilishaji wa masimulizi ya imani ya Kikristo, hadithi ya Kikristo kuanzia mwanzo hadi mwisho. Kwa hivyo, anasema, ukiangalia hadithi, pia unajifunza kuhusu utamaduni na kuhusu masuala tofauti ya usuli, sarufi, na desturi za utamaduni. Na tena, angesema kwamba hiyo ndiyo njia ya kujifunza Agano la Kale.

Gotwald anaendeleza mtazamo wa kijamii , na kwa kweli anatumia uchambuzi wa Marx ili kuwasilisha historia ya awali ya Israeli si kwa upande wa ushindi wa kitamaduni, bali kama uasi wa wakulima ndani ya jamii ya Wakanaani. Kwa hivyo, wanachofanya wasomi hawa, kwa kweli, ni kwamba wanaangalia kinachotokea duniani leo, na wanasoma hilo katika siku za nyuma, ambayo ni njia mbaya sana ya kufanya theolojia. Na kisha pia, bila shaka, kuna theolojia ya Kiyahudi ya kibiblia.

Kuna baadhi ya wasomi wakubwa wa Agano la Kale ambao tunaweza kujifunza na kujifunza kutoka kwao. Tena, tofauti itakuwa kwamba wasomi Wakristo wanatarajia ahadi za kimasihi zikitimizwa katika Kristo, ilhali wasomi Wayahudi hawatarajii. Wakati mmoja nilikuwa na profesa ambaye alichukua darasa la Warumi na rabi Myahudi.

Alisema ilikuwa mojawapo ya madarasa bora zaidi ya Warumi aliyowahi kuchukua kwa sababu yule mtu aliyeweza kufanya uhusiano na Agano la Kale, mwishoni mwa darasa, rabi alisema, sawa, huyo ni Paulo. Siamini. Kwa hivyo, mwishowe, ni suala la imani na kile tunachoamini kuhusu Biblia.

Je, Biblia ni neno la Mungu bila makosa, au sivyo? Na tunaamini kwamba ndivyo ilivyo. Theolojia ya Biblia: ingawa hawakuiita hivyo, baba wa kanisa walifuata theolojia ya Biblia, na waliangalia vipengele vya kihistoria vya imani. Au Arianus , Origen, Augustine, katika karne ya tatu, Aquinas waliifanya, warekebishaji wakubwa, Martin Luther na John Calvin waliifanya.

Ukiangalia Taasisi za John Calvin, hakubuni mambo hayo. Alikuwa tu mpangaji mzuri wa data. Alichukua kile kilichokuwepo na kisha akakipanga katika kazi zake.

Na kuna theolojia nyingi ya kibiblia katika kazi zake. Swali moja tunalohitaji kujiuliza ni, je, kuna kitovu cha Agano la Kale? Je, kuna kitovu cha Agano la Kale lote? Je, tunaweza kuzungumzia kuhusu kitovu? Na mmoja wa wasomi wanaopendekeza kuna kitovu ni Walter Eichrodt. Bila shaka, hangeweza kufundisha katika shule zetu za kiinjili leo kwa sababu alisema Agano la Kale lilikuwa na mafundisho machache sana.

Aliwakosoa sana wanatheolojia wa kimfumo kwa sababu wangechukua muhtasari kutoka kwa theolojia ya mafundisho au theolojia ya kidogma. Unajua, unazungumza kuhusu Mungu, na sasa tunazungumza kuhusu mwanadamu, na sasa tunazungumza kuhusu dhambi. Angesema, hatuwezi kufanya hivyo.

Tunapaswa kusoma maandishi kisha tupate anachozungumzia kutoka kwenye maandishi. Kwa hivyo, angesema yanamhusu Mungu na watu, Mungu na ulimwengu, Mungu na ubinadamu. Kwa hivyo, naweza kumthamini Eichrodt kwa sababu anamweka Mungu katikati, ingawa haelewi theolojia nzima kwa usahihi.

Mahali pengine ambapo Eichrod yuko sahihi, kwa namna fulani, ni kwamba anasisitiza sana wazo la agano. Kwa kweli anapendekeza kwamba agano hilo ndilo kitovu cha theolojia ya Agano la Kale. Mungu anafanya agano na Nuhu, anafanya agano na Musa, anafanya agano na Ibrahimu kwanza, kisha Musa, na kisha Daudi, na kisha una agano jipya.

Kwa hivyo kuna mada hii ya agano kuanzia mwanzo hadi mwisho, na ni vigumu kutokubaliana naye kwa sababu unapofika kwenye Agano Jipya Yesu anapozungumzia uhusiano wake nasi, Meza ya Bwana, anaanzisha agano jipya. Sisi, kama waumini leo, tuko chini ya agano jipya. Kwa hivyo ni vigumu sana kutokubaliana na Eichrod kwa namna fulani.

Anaelezea umuhimu wa agano, na anazungumzia agano la Musa huko Sinai, ambalo linaunganisha mada zingine zote za Agano la Kale. Agano la Agano la Kale ni kitu kimoja na ufalme wa Mungu katika Agano Jipya. Na tena, nina uhakika baadhi hawangekubaliana naye, lakini nadhani mafundisho yake ni muhimu sana linapokuja suala la masomo ya Agano la Kale na hasa utafiti wa agano.

Theodorus C. Vriezen , mwanatheolojia mwingine wa kibiblia, hilo ni muhimu sana, wazo lake kuu lilikuwa ushirika wa Mungu na wanadamu. Ikiwa Eichrod alizingatia agano, Vriezen alizingatia ushirika wa Mungu na wanadamu. Na tena, ni vigumu kutokubaliana naye.

Mungu alikuwa akikutana na Adamu na Hawa katika bustani yenye baridi. Kwa hivyo, tangu mwanzo, Mungu anataka kuwa katika uhusiano na watu. Lakini anasema kwamba theolojia ni suala la imani na ufunuo na inahusika na uhalisia wa Mungu na imani ya kanisa la Kikristo.

Kwa sababu hiyo, theolojia ya Agano la Kale ina nafasi yake pamoja na historia ya dini ya Israeli kama tawi tofauti la usomi. Anakubaliana na hoja hii ya kibiblia-kitheolojia kwamba huwezi tu kufanya theolojia safi ya Agano la Kale, lakini pia unapaswa kuangalia Agano Jipya kwa uelewa wa kina. Anasema, uhusiano na Agano Jipya si wa bahati mbaya bali lazima uwe wa pamoja.

GE Wright, kama nilivyosema hapo awali, anasisitiza umoja mzima wa Maandiko kwa sababu ya msisitizo wake juu ya historia. Historia ni ufunuo wa Mungu. Historia ni uwanja wa shughuli za Mungu.

Anakubaliana na Eichrod kwamba wazo la agano ni muhimu na la kuunda. Anarudi nyuma na kusema historia haiwezi kutenganishwa na akiolojia na ufafanuzi. Kwa nini? Akiolojia inatupa dirisha la historia na utamaduni wa watu wakati matukio haya yote yalipotokea.

Lakini , bila shaka, huwezi kuutenganisha na ufafanuzi. Ufafanuzi unapaswa kuwa hatua ya kwanza. Gerhard von Rad, tena, tulimtaja hapo awali, na tena, alifanya mambo fulani sawa, kisha akafanya mambo mengine vibaya.

Alitumia mbinu ya usanifu iliyodai kwamba theolojia ya Agano la Kale ni mfululizo wa maungamo ya imani yaliyohubiriwa kwa miaka mingi. Jinsi anavyoshughulikia ujumbe wa manabii ni mzuri sana kwa sababu anaweka msisitizo mwingi kwa manabii. Alipenda mbinu hii ya heilgeschichte , tena, historia ya wokovu.

Kusudi la theolojia ya Agano la Kale si kuunda mpangilio wa kimfumo wa ulimwengu wa imani. Kwa hivyo von Raad na wanatheolojia wa kimfumo wangepingana hapa. Kusudi ni kusimulia hadithi tena.

Mada ni kile ambacho Israeli yenyewe ilitangaza moja kwa moja kuhusu Yahweh. Na hapa ndipo, nadhani, alipokosea. Kimsingi alisema si kile kilichotokea katika historia.

Sio kile Mungu alichofanya bali kile Israeli walichoamini ndicho Mungu alichofanya. Naam, tena, Israeli, mara nyingi, hawakuelewa kile Mungu alikuwa akifanya au hawakuamini kile Mungu alikuwa akifanya. Kwa hivyo, hatuwezi kutegemea theolojia yetu juu ya kile mtu anaamini au mtu anachopitia kwa sababu hiyo inaweza kuwa ya kibinafsi.

Tunapaswa kuamini katika neno la Mungu lenye uhalisia, na kama Mungu alisema lilitokea, basi lilitokea. Haijalishi Israeli waliamini nini kwamba lilitokea. Na von Raad anapingana na Eichrod ambapo anasema hapana, hakuna kituo cha kitheolojia katika Agano la Kale.

Ndiyo, agano ni kipengele muhimu, lakini si kitovu. Walter Zimmerli, msomi mwingine wa Agano la Kale, anasema ufunguo wa ufunguo, na hapa ningekubaliana naye kwamba kitovu cha theolojia ya Agano la Kale ni Mungu mwenyewe. Na nadhani wasomi wengi wa Agano la Kale, hata leo, wangesema ndiyo, hiyo ni sahihi.

Ingawa Israeli ilikuwa na uhusiano wa karibu sana kati ya imani yake na uzoefu wake wa kihistoria, ni lazima tuelewe dhana potofu kwamba kwa Israeli, historia kama hiyo ikawa neno la ufunuo la Yahweh. Kwa hivyo, kwa njia fulani, anaitikia dhidi ya von Raad. Historia haimtangazi Yahweh katika matukio.

Matukio ya majanga huwahimiza watu kusikia neno la Yahweh. Na tena, anaweka mambo sawa na mengine vibaya. Klaus Westermann anasema muundo wa theolojia ya Agano la Kale lazima utegemea matukio badala ya dhana.

Agano la Kale linasimulia hadithi, na tena, kwake, ni hadithi ya kweli. Msisitizo ni baraka. Yeye si pekee.

Kuna baadhi wanaosema ufunguo , na kitovu cha theolojia ya Agano la Kale ni baraka. Mungu huwabariki watu wake tangu mwanzo. Unaweza kuanza na Mwanzo 1:28, kisha unaenda kwa Nuhu na Ibrahimu.

Unaweza kufuatilia wazo la baraka kupitia maandiko. Tena, hatuwezi kukataa ukweli kwamba baraka ni dhana muhimu sana. Lakini kusema kwamba ndiyo kiini cha jambo hilo huenda kukawa na mjadala.

Tofauti na wokovu, baraka ni kitu kinachoendelea wakati wote na kinaweza kutumika kwa ulimwengu wote. Kwa hivyo, kimsingi anazungumzia kile ambacho warekebishaji baadaye wataita neema ya kawaida. Kwa maneno mengine, ni kazi ya Mungu tulivu, inayoendelea kutiririka, na isiyoonekana, ambayo haiwezi kunaswa katika dakika au tarehe.

Na nadhani kwetu sisi tunaopenda kugawanya katika nukta ya kwanza, ya pili, na ya tatu; wakati mwingine ni vizuri kuangalia kazi ya Westermann kwa sababu inaruhusu fumbo kidogo na inaruhusu muda kidogo wa kusema, wakati mwingine hatujui kweli. Na nadhani wakati mwingine katika theolojia ya Agano la Kale na katika theolojia yoyote, tunahitaji unyenyekevu kidogo, na ndiyo maana napenda wazo hili kwamba wakati mwingine hatuwezi kukamata kile ambacho Mungu anafanya katika nyakati na tarehe. Na nadhani hilo ni zuri sana.

Nilipoenda shuleni hapo zamani, Brevard Childs alikuwa mmoja wa watu wa kwanza kuwa na ukubwa. Alikuwa na seti mbili za vitabu, na akatengeneza uchanganuzi huu wa kisheria katika miaka ya 80 na 90. Tatizo ni kwamba pia alikubali hitimisho muhimu kuhusu Agano la Kale na kukataa mengi kuhusu historia ya Agano la Kale au historia ya Matendo ya Mitume.

Lakini kazi yake ni nzuri sana kwa ukweli kwamba anaelewa, na anathibitisha kwamba theolojia ya Biblia na theolojia ya kanisa haikuendelezwa katika ombwe, haikuendelezwa katika mnara wa pembe za ndovu, lakini iliendelezwa pamoja na maendeleo ya kanisa. Na hiyo ndiyo mbinu ya kisheria. Anafafanua kanuni kama nyenzo zilizopokelewa, zilizokusanywa, na kufasiriwa za kanisa.

Kwa hivyo, tafadhali kumbuka kwamba kwa baadhi, kanuni ingekuwa maandishi yaliyopokelewa na kukusanywa tu. Lakini anaongeza nyenzo zilizotafsiriwa za kanisa. Kwa hivyo tena, analeta kanisa, na huwezi kuwa na theolojia, angebishana, bila tafsiri ya kanisa.

Ndiyo maana wanafunzi wengi, na kwa usahihi, hurudi kwa baba wa kanisa. Walitafsiri maandiko mara tu baada ya kutokea, baada ya matukio ya kifo na ufufuo wa Kristo na maendeleo ya kanisa la kwanza? Kwa hivyo, nadhani wazo lake ni zuri sana. Linaweka muktadha wa kitheolojia wa kimwili ambapo mila hiyo inaendelea kufanya kazi.

Na kutokana na wazo la kanuni tuna wazo la kanuni, kupokea mila kama zenye mamlaka na mchakato ambao mkusanyiko ulifikia uthabiti wake wa kifasihi na kimaandishi. Kwa mfano, kwa nini maandishi fulani ya apokrifa kwa mfano hayakuifanya kuwa maandiko? Naam, hawakuifanya kwa sababu wengine wangesema, sawa, haikuifanya kwa sababu kanisa halikuikubali. Kwa hivyo, unaweza kuwa na maandishi haya yote kutoka karne ya kwanza au karne ya pili au chochote kile, na hayako katika maandiko.

Kwa nini? Naam, kwa sababu kanisa lilisema si la kisheria. Kwa hivyo ndiyo maana alisema huwezi kulitenganisha kanisa na mchakato wa theolojia. Anaendelea kusema ushuhuda wa makutaniko ya kale zaidi yenye madai ya mwendelezo wa kihistoria na mapokeo ya mitume ya awali na kuwakilisha ushuhuda wa kijiografia unaojumuisa zaidi wa kanisa la ulimwengu wote ulitumika kama kigezo kikuu cha kuamua mamlaka ya kitabu.

Na tena, hili lisingeweza kufanyika bila kanisa. Ilibidi lifanyike ndani ya kanisa na desturi za kanisa. Agano la Kale linaeleweka kuhusiana na Agano Jipya, lakini Agano Jipya halieleweki mbali na Agano la Kale, na wasomi wote wa Agano la Kale wangesema amina kwa hili, na tungelazimika kusesitiza hili kwa wanafunzi wetu.

Kazi kubwa ya theolojia ya kibiblia ni kutafakari Biblia nzima ya Kikristo yenye sauti zake mbili tofauti sana, ambazo zote mbili kanisa linakiri zinamshuhudia Yesu Kristo. Pale ambapo nisingekubaliana naye, ningesema kwamba si sauti mbili tofauti. Ni sauti moja, na akiamua kuzingatia tofauti hizo, hiyo ni sawa.

Baadhi ya watu hupenda kuzingatia kutoendelea kati ya maagano. Baadhi yetu hupenda kuzingatia mwendelezo. Nina uhakika kuna njia ya furaha mahali fulani.

Kwa hivyo, kazi ya mwanatheolojia wa kibiblia ni nini? Naam, Agano la Kale linamshuhudia Kristo ambaye hajaja bado—Mpya kwa Kristo ambaye ameonekana katika utimilifu wa wakati. Kwa hivyo, ikiwa tunamwamini Yesu kwamba Agano la Kale linamhusu, basi tunahitaji kutazama nyuma kwenye Agano la Kale na kuona alipo.

Yesu anapofufuka kutoka kwa wafu, Luka anatuambia akiwa njiani kuelekea Emau jinsi anavyokutana na wanafunzi wawili ambao wamechanganyikiwa kidogo kuhusu yaliyotokea Yerusalemu, na Yesu anawakemea. Wote ni wapumbavu, Yesu anasema, na wenye mioyo mizito ya kuamini yote waliyosema manabii. Je, haikuwa lazima Kristo ateseke haya na kuingia katika utukufu wake? Na kuanzia na Mathayo? Hapana.

Akianzia na Marko? Hapana. Akianzia na Musa na manabii wote, akawafanulia katika maandiko yote mambo yaliyomhusu yeye mwenyewe. Na baadaye

anapowatokea wanafunzi anasema haya ndiyo maneno niliyowaambia nilipokuwa bado pamoja nanyi.

Kwamba kila kitu kilichoandikwa kunihusu mimi katika sheria ya Musa na manabii na Zaburi lazima kitimizwe. Kwa hivyo, tukisoma Agano la Kale bila kumwona Yesu, tunakosa hoja. Yesu mwenyewe anasema hivyo.

Si theolojia ya kibiblia wala theolojia ya kidogma pekee iliyo na lengo, bali, zinabaki kuwa zana muhimu za kuwezesha ufikiaji mpya wa sauti hai ya Mungu katika maandiko matakatifu. Uhakiki wa kisheria, tena, unatoka kwa Brevard Childs. Huu ni muhtasari tu wa kazi yake.

Mungu aliingilia kati katika historia ya Israeli ya kale. Maandishi ya kidini yaliibuka katika ushuhuda mwaminifu wa matendo ya Mungu. Maandishi ya kidini yalipokea viwango mbalimbali vya kukubalika miongoni mwa jumuiya ya imani kama kanuni.

Kadri muda ulivyopita, maandishi yaliyokubalika zaidi yalirekebishwa, kufupishwa, na kuumbwa ili kuwasilisha rekodi ya matendo ya Mungu kwa vizazi vijavyo. Maandiko hayo yaliumbwa vya kutosha ili yatangazwe na jumuiya ya imani kuwa ya kisheria. Yaani, yana uwezo wa kuelezea ukweli na maana ya matendo ya kihistoria ya Mungu kwa waumini wote wa siku zijazo.

Na huo ndio mwisho wa utangulizi na mbinu ya theolojia ya Agano la Kale.

Huyu ni Dkt. Tiberius Ratta na mafundisho yake kuhusu Theolojia ya Agano la Kale. Huu ni kipindi cha 1, Utangulizi na Mbinu.